

W jaki sposób sędziowie podejmują decyzje, wymierzając karę, czy też określając wysokość zadośćuczynienia? Czy opierają się tylko na czynnikach wymienionych w ustawie, czy też może polegają głównie na intuicji? Jak pokazują badania z zakresu psychologii poznawczej i ekonomii behawioralnej, ludzkie sposoby rozumowania i podejmowania decyzji w znacznej mierze opierają się na **heurystykach** - uproszczonych schematach myślowych, które umożliwiają nam znalezienie rozwiązania często bardzo skomplikowanych i ważnych problemów w krótkim czasie. Opierają się one jednak jedynie na pewnym wycinku informacji, co może być użyteczne w przypadku ich nadmiaru, lub niedoboru, ale często w systematyczny sposób prowadzi do odchylenia od poprawnego osądu. Jedną z takich heurystyk jest **efekt zakotwiczenia** – proszeni o oszacowanie wartości liczbowej w konkretnej sprawie, ludzie “zakotwiczą” się na liczbie zaprezentowanej wcześniej, nawet jeżeli nie ma żadnego związku z tematem pytania. Celem projektu jest sprawdzenie implikacji tego efektu w odniesieniu do prawa i uzyskanie odpowiedzi na następujące pytania: Czy sędziowie zakotwiczą się tak samo jak inni ludzie, czy lata edukacji i praktyki mogą ich uchronić przed poleganiem na zawodnych rozumowaniach? Jakie “kotwice” występują przy orzekaniu, a także jaki jest ich charakter - czy są one prawnie relewantne i dopuszczalne z punktu widzenia zasad procesowych?

W ramach projektu podjęte zostaną badania zarówno o charakterze teoretycznoprawnym, dotyczące miejsca generowania takich “prawnych liczb” w systemie prawa i sposobu rozumowań prawniczych (zwłaszcza od strony psychologicznej), jak i eksperymenty, które mają sprawdzić, na ile prawnicy na różnych stadiach kariery i o różnych specjalizacjach wrażliwi mogą być na psychologiczne efekty związane z wydawaniem osądów liczbowych.

Powodem podjęcia tej tematyki badawczej są ograniczenia dotychczasowych badań prowadzonych w ramach tej problematyki. Eksperymenty przeprowadzane były głównie w Stanach Zjednoczonych, w której istotną rolę procesową pełni składająca się z nie-prawników ława przysięgłych, a także inna jest pozycja sędziego i model edukacji prawniczej. Co więcej, brak było dotychczas systematycznego opracowania tych zagadnień od strony teoretycznoprawnej.